

WIKTOR HEBDA

Polityka oraz sektor energetyczny w wybranych państwach Europy Południowo-Wschodniej

(Serbia, Chorwacja, Bułgaria, Grecja, Rumunia)

**Polityka oraz sektor energetyczny
w wybranych państwach
Europy Południowo-Wschodniej**
(Serbia, Chorwacja, Bułgaria, Grecja, Rumunia)

SOCIETAS

**seria pod redakcją
BOGDANA SZLACHTY**

129

Wiktor Hebda

**Polityka oraz sektor energetyczny
w wybranych państwach
Europy Południowo-Wschodniej**

(Serbia, Chorwacja, Bułgaria, Grecja, Rumunia)

KRAKÓW 2019

Wiktor Hebda

Uniwersytet Jagielloński, Kraków

 <https://orcid.org/0000-0002-3279-7400>

 wiktor.hebda@uj.edu.pl

© Copyright by Wiktor Hebda, 2019

RECENZENT

dr hab. Tomasz Młynarski, prof. UJ

OPRACOWANIE REDAKCYJNE

Patrycjusz Pilawski

PROJEKT OKŁADKI

Aleksandra Winiarska

Zdjęcie na okładce: elektrownia wiatrowa Alibunar w Serbii (fot. W. Hebda)

ISBN (druk) 978-83-8138-352-3

ISBN (on-line, pdf) 978-83-8138-353-0

<https://doi.org/10.12797/9788381383530>

Publikacja dofinansowana przez Wydział Studiów Międzynarodowych i Politycznych
Uniwersytetu Jagiellońskiego

WYDAWNICTWO KSIĘGARNIA AKADEMICKA

ul. św. Anny 6, 31-008 Kraków

tel.: 12 421-13-87; 12 431-27-43

e-mail: akademicka@akademicka.pl

Księgarnia internetowa: <https://akademicka.pl>

Markowi dedykuję

Spis treści

Wykaz najważniejszych skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział 1. Bezpieczeństwo energetyczne a polityka oraz strategia energetyczna państwa – zarys teoretyczny	17
1.1. Bezpieczeństwo energetyczne państwa	17
1.2. Polityka oraz strategia energetyczna państwa	24
Rozdział 2. Projekty energetyczne na obszarze Bałkanów, Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej	33
2.1. Najważniejsze projekty energetyczne	33
2.1.1. South Stream	35
2.1.2. Nabucco	37
2.1.3. Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline	39
2.1.4. Trans Adriatic Pipeline i Ionian Adriatic Pipeline	40
2.1.5. Turk Stream	42
2.1.6. Tesla, Serbian Stream, Eastring i BRUA Pipeline	43
2.1.7. Pan-European Oil Pipeline	45
2.1.8. AMBO i Burgas – Alexandroupoli Pipeline	46
2.2. Projekty energetyczne w Europie Środkowej i Południowo-Wschodniej a bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz Europy	47
Rozdział 3. Polityka oraz sektor energetyczny Serbii	53
3.1. Zasoby surowców energetycznych Serbii	54
3.1.1. Ropa, gaz ziemny i węgiel	54
3.1.2. Odnawialne źródła energii	55
3.2. Sektor energetyczny Serbii	59
3.2.1. Produkcja energii elektrycznej	59
3.2.2. Poziom produkcji i importu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz węgla	61
3.3. Strategia energetyczna Serbii	64
3.3.1. Strategia rozwoju sektora energetycznego Republiki Serbii do roku 2025	64
3.3.2. Inwestycje w obszarze serbskiej energetyki	66
3.4. Wnioski	76
Rozdział 4. Polityka oraz sektor energetyczny Chorwacji	77
4.1. Zasoby surowców energetycznych Chorwacji	78
4.1.1. Ropa, gaz ziemny i węgiel	78
4.1.2. Odnawialne źródła energii	79
4.2. Sektor energetyczny Chorwacji	83
4.2.1. Produkcja energii elektrycznej	83
4.2.2. Poziom produkcji i importu ropy naftowej oraz gazu ziemnego	85
4.3. Strategia energetyczna Chorwacji	88

4.3.1. Strategia rozwoju sektora energetycznego Republiki Chorwacji do roku 2020	88
4.3.2. Inwestycje w obszarze chorwackiej energetyki	90
4.4. Wnioski	96
Rozdział 5. Polityka oraz sektor energetyczny Bułgarii	99
5.1. Zasoby surowców energetycznych Bułgarii	99
5.1.1. Ropa naftowa, gaz ziemny i węgiel	99
5.1.2. Odnawialne źródła energii	100
5.2. Sektor energetyczny Bułgarii	104
5.2.1. Produkcja energii elektrycznej	104
5.2.2. Poziom produkcji i importu ropy naftowej oraz gazu ziemnego	105
5.3. Strategia energetyczna Bułgarii	108
5.3.1. Strategia rozwoju sektora energetycznego Republiki Bułgarii do roku 2020	108
5.3.2. Inwestycje w obszarze bułgarskiej energetyki	109
5.4. Wnioski	117
Rozdział 6. Polityka oraz sektor energetyczny Grecji	119
6.1. Zasoby surowców energetycznych Grecji	120
6.1.1. Ropa, gaz ziemny i węgiel	120
6.1.2. Odnawialne źródła energii	121
6.2. Sektor energetyczny Grecji	123
6.2.1. Produkcja energii elektrycznej	123
6.2.2. Poziom produkcji i importu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz węgla	126
6.3. Strategia energetyczna Grecji	129
6.3.1. Strategia rozwoju sektora energetycznego Grecji do roku 2020	129
6.3.2. Inwestycje w obszarze greckiej energetyki	133
6.4. Wnioski	142
Rozdział 7. Polityka oraz sektor energetyczny Rumunii	145
7.1. Zasoby surowców energetycznych Rumunii	146
7.1.1. Ropa, gaz ziemny i węgiel	146
7.1.2. Odnawialne źródła energii	147
7.2. Sektor energetyczny Rumunii	150
7.2.1. Produkcja energii elektrycznej	150
7.2.2. Poziom produkcji i importu ropy naftowej, gazu ziemnego oraz węgla	153
7.3. Strategia energetyczna Rumunii	156
7.3.1. Strategia rozwoju sektora energetycznego Rumunii do roku 2030	156
7.3.2. Inwestycje w obszarze rumuńskiej energetyki	158
7.4. Wnioski	167
Zakończenie	169
Spis rysunków	175
Spis tabel	177
Bibliografia	179
Summary	197
Indeks	199

Wykaz najważniejszych skrótów

AMBO – *Albania – Macedonia – Bulgaria Oil Pipeline* (Ropociąg Albania – Macedonia – Bułgaria)

ANRM – *Agenția Națională pentru Resurse Minerale* (Rumuńska Narodowa Agencja Zasobów Mineralnych)

BOTAS – *Boru Hatları ile Petrol Taşıma Anonim Şirketi* (turecka spółka dystrybucyjna ropy naftowej i gazu ziemnego)

BP – *British Petroleum* (brytyjskie przedsiębiorstwo naftowe)

BRUA – *Bulgaria – Romania – Hungary – Austria Pipeline* (Gazociąg Bułgaria – Rumunia – Węgry – Austria)

EDF – *Électricité de France* (francuskie przedsiębiorstwo dostarczające energię elektryczną)

EPS – *Elektroprivreda Srbije*

GW – gigawat

GWh – gigawatogodzina

IAP – *Ionian Adriatic Pipeline* (Gazociąg Jońsko-Adriatycki)

IGB – *Interconnector Greece – Bulgaria* (Interkonektor Grecja – Bułgaria)

INA – *Industrija nafte*

ITGI – *Interconnector Turkey – Greece – Italy* (Interkonektor Turcja – Grecja – Włochy)

JANAF – *Jadranski naftovod*

KE – Komisja Europejska

kV – kilowolt

kWh – kilowatogodzina

LNG – ciekły gaz ziemny (liquefied natural gas)

MOL – *Magyar Olaj* (węgierskie przedsiębiorstwo przetwarzające ropę naftową)

mt – milion ton

Mtoe – milion ton oleju ekwiwalentnego

MW – megawat

NIS – *Naftna Industrija Srbije* (serbskie przedsiębiorstwo naftowe)

OMV – *Österreichische Mineralölverwaltung* (austriacka grupa przetwarzająca ropę naftową)

OZE – odnawialne źródła energii

PEOP – *Pan-European Oil Pipeline* (Ropociąg Paneuropejski)

RWE – *Rheinisch-Westfälisches Elektrizitätswerk* (Reńsko-Westfalski Zakład Energetyczny)

TANAP – *Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline* (Gazociąg Transanatolijski)

TAP – *Trans Adriatic Pipeline* (Gazociąg Transadriatycki)

TWh – terawatogodzina

UE – Unia Europejska

Wstęp

Problematyka związana z polityką, strategią czy też bezpieczeństwem energetycznym od wielu dekad stanowi fundament bezpieczeństwa państwa, ponieważ jest to nieodzowny element funkcjonowania społeczeństw. W ostatnich latach poszczególne państwa mogły się przekonać, że kryzysy energetyczne stanowią istotne zagrożenie dla gospodarki, a jednocześnie są nieprzewidywalne, zróżnicowane, wieloaspektowe i czasami trudne do przezwyciężenia. Z tego względu zauważalne jest dążenie władz państwowych do zabezpieczenia swoich gospodarek oraz obywateli przed niepożądanymi skutkami kryzysów energetycznych. W tym celu wypracowywane są krótkoterminowe bądź wieloletnie strategie energetyczne oraz jest realizowana stosowna polityka energetyczna. W obecnych czasach wciąż trudno o ponadpaństwową koncepcję bezpieczeństwa energetycznego, dlatego też kwestia ta pozostaje w gestii poszczególnych państw. Europa jest kontynentem o bardzo dużych potrzebach energetycznych, zwłaszcza w jej zachodniej części. Niestety cechuje się przy tym niedostatkiem strategicznych surowców energetycznych, tj. ropy naftowej oraz gazu ziemnego. Z tego też powodu zdecydowana większość państw jest zmuszona do ich importu. Wydaje się, że szczególne znaczenie dla stabilności całego kontynentu odnosi się do sytuacji polityczno-gospodarczej w jej południowo-wschodniej części. Jedną z przyczyn jest przede wszystkim fakt, że obszar ten stanowi korytarz tranzytowy między Europą Zachodnią a bogatą w surowce energetyczne Azją (Rosja, państwa nadkaspjskie, Bliski Wschód). W tym miejscu warto również wspomnieć, że tradycyjny lądowy „korytarz energetyczny” z Rosji przez Ukrainę, Białoruś i Polskę stracił na znaczeniu, co jest następstwem wielu czynników. Po pierwsze, to efekt rosyjskiej polityki, której celem jest dystrybucja ropy i gazu z pominięciem Ukrainy (konflikt rosyjsko-ukraiński), a w niedalekiej przyszłości Polski (Nord Stream, Turk Stream, BTS-2). Po drugie, infrastruktura przesyłowa (ropociąg Przyjaźń, gazociągi Jamalski, Braterstwo, Sojusz) jest przestarzała i w celu dalszego funkcjonowania wymaga modernizacji, co w kontekście obecnych stosunków politycznych państw surowcowych i tranzytowych (Rosja, Ukraina, Białoruś, Polska oraz inne państwa Europy Środkowej) jest mało prawdopodobne. Po trzecie, należy zwrócić uwagę na strategie poszczególnych odbiorców rosyjskich surowców, którzy prowadzą niezależną politykę energetyczną, niekiedy sprzeczną bądź konkurencyjną dla siebie (np. Niemcy – Nord Stream, Polska – Baltic

Pipe, Korytarz Północ-Południe). Wspomniane powyżej kwestie są tylko niewielkim wycinkiem problematyki związanej z bezpieczeństwem energetycznym poszczególnych państw oraz regionów kontynentu europejskiego. Niemniej w tym aspekcie zauważalne jest rosnące znaczenie państw w jego południowo-wschodniej części.

Głównym celem badawczym prezentowanej monografii jest analiza polityki oraz sektora energetycznego w wybranych państwach Europy Południowo-Wschodniej, tj. Serbii, Chorwacji, Bułgarii, Grecji oraz Rumunii. Warto odnotować, że zostały wzięte pod uwagę tylko niektóre państwa, a uzasadnieniem takiego doboru było przede wszystkim ich znaczenie geopolityczne oraz wpływ na bezpieczeństwo regionalne. Większość z omawianych państw, tzn. Chorwacja, Bułgaria, Grecja oraz Rumunia, współtworzy Unię Europejską, niemniej pomimo bliskości geograficznej ich zróżnicowanie gospodarcze wciąż jest duże, co ma też przełożenie na stabilność tej części Europy. Wśród wymienionych jedynie Grecja pozostaje mocno powiązana politycznie z Europą Zachodnią, o czym świadczy fakt, że już od 1981 r. jest członkiem Wspólnot Europejskich. Warto też zaznaczyć, że nie jest obciążona socjalistyczną (komunistyczną) przeszłością, jaka cechuje jej północnych sąsiadów. W przypadku Bułgarii oraz Rumunii proces integracyjny z UE zakończył się w 2007 r., a Chorwacji dopiero w 2013 r. Kwestia ta jest bezpośrednio powiązana z sukcesywnie realizowaną transformacją polityczną i gospodarczo-społeczną, której początki sięgają lat 90. XX w. Jak zostało zaznaczone, pomimo że Chorwacja, Bułgaria, Grecja oraz Rumunia obecnie należą do tego samego gospodarczo-politycznego związku państw europejskich, cechuje je istotne zróżnicowanie gospodarcze, a co za tym idzie – energetyczne. Wystarczy wspomnieć, że Grecja w ostatniej dekadzie była pogrążona w kryzysie ekonomicznym, a Rumunia w tym okresie odznaczała się najlepszymi wskaźnikami gospodarczymi w Europie. Zdecydowanie odmienne jest geopolityczne położenie Serbii, która prowadzi wyraźnie dwutorową politykę. Z jednej strony aspiruje do członkostwa w UE, z drugiej natomiast dynamicznie rozwija strategiczne partnerstwo z Rosją. Z tego też względu realizacja międzynarodowych projektów energetycznych, tj. Nabucco, była i wciąż jest wysoce problematyczna. Analiza polityki oraz sektora energetycznego wyróżnionych państw pozwoli zrozumieć, w jaki sposób jest kreowane bezpieczeństwo energetyczne, jakie czynniki są szansą dla jego zwiększenia, a jakie są zagrożeniem dla jego stabilności. Kwestia ta, choć analizowana z perspektywy państwa, przełoży się również na określenie obecnej i przyszłej roli państw Europy Południowo-Wschodniej w zapewnianiu ponadregionalnego bezpieczeństwa energetycznego. Zwrócenie uwagi na tę część Europy jest szczególnie interesujące dla analityków podejmujących w swoich badaniach kwestie z zakresu bezpieczeństwa energetycznego Unii Europejskiej. Wystarczy wspomnieć, że właśnie w tym regionie ścierają się wpływy nie tylko UE i Rosji, ale też Turcji, Azerbejdżanu, a także USA. Liczba i jakość graczy

politycznych świadczy o rosnącym znaczeniu tej części Europy zwłaszcza w kontekście międzynarodowych projektów energetycznych.

Praca składa się z siedmiu rozdziałów. W pierwszym zostały podjęte w zawężonym zakresie kwestie teoretyczne, których celem było wyjaśnienie najważniejszych pojęć wykorzystanych w pracy. Wśród nich zwrócono uwagę na problematykę bezpieczeństwa energetycznego, a precyzując, przeprowadzono zwięzłe rozważania na temat bezpieczeństwa energetycznego. W dalszej części odniesiono się do polityki oraz strategii energetycznej, poszukując zależności między tymi dwoma pojęciami. Jak zostało wspomniane, analiza w rozdziale pierwszym jest tylko zarysem teoretycznym i nie jest jej zadaniem wyjaśnienie skomplikowanej problematyki związanej z pojęciem bezpieczeństwa energetycznego. Autor dążył jedynie do zasygnalizowania niektórych aspektów bezpieczeństwa energetycznego i próby własnego ujęcia powiązań wyróżnionych pojęć na potrzeby rozważań podjętych w kolejnych rozdziałach.

W rozdziale drugim zostały omówione projekty energetyczne na obszarze Bałkanów, Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej. Zwrócono uwagę przede wszystkim na koncepcje rozwijające infrastrukturę dystrybucji strategicznych surowców, tj. gazu ziemnego oraz ropy naftowej. Ważnym elementem był również ich międzynarodowy charakter oraz wpływ na bezpieczeństwo energetyczne w regionie. W pierwszej kolejności odniesiono się do rywalizujących projektów gazowych, tzn. Nabucco oraz South Stream, które przez wiele lat stanowiły punkt zapalny w polityce państw europejskich. Następnie omówiono losy projektów Trans Adriatic Pipeline oraz Ionian Adriatic Pipeline, których celem jest dystrybucja surowca z funkcjonującego gazociągu Trans-Anatolian Natural Gas Pipeline do Europy Południowo-Wschodniej, a dalej jej części środkowej i zachodniej. Zawarto również rozważania na temat wybudowanego w 2018 r. gazociągu Turk Stream oraz projektów, które są obecnie wdrażane, tj. Tesla, Serbian Stream, Eastring i BRUA Pipeline. Z zakresu rozwoju infrastruktury przesyłowej ropy naftowej odniesiono się do projektu Pan-European Oil Pipeline, AMBO oraz Burgas – Alexandroupoli Pipeline. W drugiej części rozdziału drugiego omówiono zagadnienie wpływu na bezpieczeństwo energetyczne regionu oraz Europy oddanych do użytku oraz realizowanych projektów energetycznych w Europie Środkowej oraz Południowo-Wschodniej.

Kolejne pięć rozdziałów stanowi analizę polityki oraz sektora energetycznego wybranych państw Europy Południowo-Wschodniej, tzn. Chorwacji, Serbii, Bułgarii, Grecji oraz Rumunii. Analiza pięciu przypadków została przeprowadzona przy użyciu tych samych kryteriów. Pierwszym z nich była ocena zasobów strategicznych surowców energetycznych, tj. ropy naftowej, gazu ziemnego oraz węgla. W tej części zwrócono również uwagę na potencjał odnawialnych źródeł energii. Kolejnym kryterium była ocena sektora energetycznego danego państwa ze względu na produkcję oraz konsumpcję

energii elektrycznej, a także poziom produkcji oraz importu ropy naftowej, gazu ziemnego i węgla. Natomiast trzecie kryterium odnosiło się do wyszczególnienia najważniejszych elementów strategii energetycznych poszczególnych państw oraz przełożenia ich na realizowane i planowane inwestycje w obszarze energetyki ze szczególnym naciskiem na koncepcje rozwijające sektor gazowy, naftowy, nuklearny oraz odnawialnych źródeł energii. Analiza polityki oraz sektora energetycznego w pięciu wybranych państwach odzwierciedla fakt ich dużego zróżnicowania, wynikającego m.in. z bogactwa naturalnego, sytuacji gospodarczej czy też powiązań politycznych.

Oceniając dotychczasowy stan badań w podjętym temacie, należy podkreślić, że polskojęzyczna literatura naukowa i specjalistyczna jest wyraźnie ograniczona. Kwestia ta wynika m.in. z generalnego spojrzenia na region Europy Południowo-Wschodniej jako obszar o niskim potencjale energetycznym (niewielkie zasoby strategicznych surowców), a także niedoceniań istotnego znaczenia tranzytowego, jakie region ten posiada. Ponadto badania polskich naukowców i specjalistów (nie tylko polskich) ogniskują się na bezpieczeństwie energetycznym Unii Europejskiej, często podejmując tę kwestię z perspektywy państw Europy Zachodniej bądź Środkowej (co oczywiście jest uzasadnione). Należy również zaznaczyć, że zainteresowanie państwami bałkańskimi m.in. w kontekście poszerzania UE, jak też rozwoju bilateralnych stosunków politycznych i gospodarczych w ostatnich latach wyraźnie wzrosło, dlatego jest dostępnych w polskiej literaturze coraz więcej opracowań naukowych i specjalistycznych traktujących o kwestiach energetycznych w tymże regionie. Niemniej jednak wciąż wiele kwestii wymaga pogłębionych badań. Zdecydowanie lepiej przedstawia się sytuacja w piśmiennictwie anglojęzycznym, przez co zasadnicza część rozważań odwołuje się do źródeł zagranicznych, bez których analiza byłaby wysoce utrudniona. Kluczowe znaczenie miały również akty prawne poszczególnych państw z zakresu polityki oraz strategii energetycznych. W tym też miejscu chciałbym zaznaczyć, że zawartość monografii w żaden sposób nie wyczerpuje całości problematyki związanej z bezpieczeństwem energetycznym w omawianych państwach, niemniej jest istotnym źródłem do dalszych badań oraz może przyczynić się do poszerzonej dyskusji na temat roli państw Europy Południowo-Wschodniej w konstruowaniu europejskiego bezpieczeństwa energetycznego.

Monografia jest efektem kilkuletnich badań, których wybrane wyniki wstępne były publikowane m.in. w artykułach naukowych, opracowaniach oraz analizach w latach 2012–2015¹. Ich rozproszenie zrodziło potrzebę usystematyzowania i ujęcia w monografii,

1 W. Hebda, *Strategia energetyczna Republiki Serbii do 2015*, „Energetyka. Problemy energetyki i gospodarki paliwowo-energetycznej” 2012, nr 9 (699), s. 518–523; i d e m, *Strategia energe-*

tak by czytelnik mógł znaleźć interesujące go zagadnienia w jednym źródle. Mając na uwadze fakt, że problematyka bezpieczeństwa czy też strategii energetycznych odznacza się znacznym dynamizmem, nieodzowna była aktualizacja badań. W związku z tym analiza sprzed kilku lat w wielu aspektach wymagała całkowitej przebudowy. W efekcie prezentowana w monografii materia oparta jest na najnowszych danych, dzięki czemu ujęty został obecny kształt polityki oraz sektora energetycznego w Serbii, Chorwacji, Bułgarii, Grecji oraz Rumunii.

W tym miejscu pragnę podziękować wszystkim, którzy wspierali mnie w okresie pracy nad monografią. Wśród nich chciałbym wymienić moją najbliższą rodzinę, przede wszystkim żonę Marię, która od wielu lat mobilizuje mnie do wyteżonej pracy. Dzięki jej wsparciu, zwłaszcza w ostatnich trzech latach, powstała niniejsza monografia dedykowana synowi – Markowi. Szczególne podziękowania kieruję do Pani prof. dr hab. Ewy Bujwid-Kurek, kierownik Katedry Współczesnych Transformacji Politycznych w INPiSM UJ, za nieocenione wsparcie na ostatnim etapie pracy nad monografią. Dziękuję również koleżankom i kolegom z Serbii (Instytut za političke studije, Uniwersytet w Belgradzie) oraz Chorwacji (Uniwersytet w Zagrzebiu) za merytoryczną pomoc w prowadzonych badaniach.

tyczna Republiki Chorwacji do 2020, „Energetyka. Problemy energetyki i gospodarki paliwowo-energetycznej” 2014, nr 3 (717), s. 182–188; i d e m, *Projekty energetyczne na Bałkanach – szansa wzmocnienia bezpieczeństwa energetycznego Europy*, „Przegląd Geopolityczny” 2014, t. 9, s. 53–70; i d e m, *Gazociąg Północ-Południe oraz rozwój sektora gazowego realną szansą dla zrównoważonego rozwoju Polski*, [w:] *Zrównoważony rozwój. Debiut naukowy* 2014, red. T. J e m c z u - r a, H. A. K r e t e k, Racibórz 2015, s. 31–41; i d e m, *Strategia energetyczna Republiki Bułgarii do 2020 roku*, „Polityka Energetyczna” 2015, t. 18, z. 2, s. 111–128; i d e m, *Bezpieczeństwo energetyczne bałkańskich państw (na przykładzie Republiki Chorwacji oraz Republiki Serbii)*, [w:] *Bałkany Zachodnie w systemie bezpieczeństwa euroatlantyckiego*, red. A. G ł o w a c k i, S. L. S z c z e s i o, Łódź 2015, s. 331–360.

Summary

Politics and Energy Sector in the Selected Countries of Southeast Europe (Serbia, Croatia, Bulgaria, Greece, Romania)

The research issue of this monograph comprises a comparative analysis of selected (crucial) countries of Southeast Europe in terms of their energy sector and security. The indicated region is specific due to its small area and big political socioeconomic diversity. On the one hand, the region contains countries which have been functioning for decades within the EU (Greece) or are new members of the EU (Croatia, Romania, Bulgaria). On the other hand, in the analysed area there are countries which have formed a strategic alliance with Russia and develop cooperation with China (Serbia). Each of the mentioned countries is marked by the different energy potential (resources) and consequently the different shape of the energy sector. An analysis of the politics and energy sector of the indicated countries allows to understand how their energy security is created and which factors could support its growth or threaten its stability. Although the issue is considered from the perspective of a state, the analysis gives also a possibility to determine current and future roles of the countries from Southeast Europe in assurance of the transregional energy security.

The monograph consists of seven chapters in which issues concerning the energy sector and security of the selected countries from Southeast Europe are discussed. The first chapter deals briefly with theoretical issues which explain the most important concepts used in the work, i.e. energy security, politics and energy strategy. In the next chapter energy projects in the Balkan area, Central Europe and Southeast Europe are presented. The attention has been primarily focused on concepts developing infrastructure of the distribution of strategic raw materials, i.e. natural gas and oil. Five next chapters constitute the analysis of the politics and energy sector in the selected countries of Southeast Europe: Croatia, Serbia, Bulgaria, Greece and Romania. The analysis of five cases has been conducted with the same criteria. The first parameter is an estimation of the resources of the strategic energy raw materials and the potential of renewable energy sources. The next criterion is the analysis of the energy sector of a particular country in the context of production and consumption of electric energy as well as the level of production and import of oil, natural gas and coal. And the third parameter relates to specification of the most important elements of energy strategies of the particular countries and their implementation in realized and planned investments in the field of energy

technology with the special emphasis on concepts developing gas, oil and nuclear sectors, and renewable energy sources.

Keywords: energy policy, energy security, energy sector, Serbia, Croatia, Bulgaria, Greece, Romania

Słowa kluczowe: polityka energetyczna, bezpieczeństwo energetyczne, sektor energetyczny, Serbia, Chorwacja, Bułgaria, Grecja, Rumunia

Problematyka bezpieczeństwa energetycznego zajmuje poczesne miejsce w polityce energetycznej i zagranicznej poszczególnych państw i całych regionów. Z uwagi na wciąż rosnące zainteresowanie krajami Europy Południowo-Wschodniej oraz geopolityczne znaczenie regionu Bałkanów, omówienie założeń polityk energetycznych wybranych pięciu państw, tzn. Chorwacji, Serbii, Bułgarii, Grecji oraz Rumunii, stanowi niezwykle ważny i oczekiwany przedmiot analizy naukowej. Autor podejmuje próbę analizy politologicznej założeń polityk energetycznych na tle bilansu energetycznego i strategii dywersyfikacji źródeł energii i kierunków ich dostaw. Publikacja wciąga czytelnika, wnikliwie prezentując problemy dotyczące współczesnego regionu Europy Południowo-Wschodniej na tle zmian, jakie w nim zachodzą.

Z recenzji dr. hab. Tomasza Młynarskiego, prof. UJ

Dr Wiktor Hebda – pracownik naukowo-dydaktyczny w Instytucie Nauk Politycznych i Stosunków Międzynarodowych Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego główne zainteresowania naukowe koncentrują się wokół problematyki bezpieczeństwa energetycznego oraz kwestii politycznych i gospodarczo-społecznych państw Europy Środkowej, Wschodniej oraz Bałkanów, ze szczególnym uwzględnieniem państw południowo-wschodnich. Jest autorem monografii pt. *Serbsko-chorwackie stosunki polityczne na przełomie XX i XXI wieku*, Warszawa 2018 oraz kilkadziesiątu artykułów naukowych, publikowanych zarówno w Polsce, jak i za granicą. W ostatnich kilku latach realizował projekty naukowe finansowane m.in. przez Narodowe Centrum Nauki, Narodową Agencję Wymiany Akademickiej i rząd Republiki Słowacji, prowadząc badania w Austrii, Chorwacji, Serbii oraz na Słowacji.

<https://akademicka.pl>

ISBN 978-83-8138-352-3

9

788381383523